

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4902]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 1

(व्यावहारिक व उपयोजित मराठी—भाग-1)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) सर्व उपप्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. (अ) व्याकरणातील नियमांना अनुसरून केलेले निर्दोष लेखन म्हणजेच शुद्धलेखन—कसे ते साधार लिहा.

किंवा

खालील उतारा शुद्धलेखनविषयक नियमांनुसार दुरुस्त करून पुन्हा लिहा :
खेडयातिल गाम पयायतिच्या सहकार व स्वयसेवि संस्थाच्या मदतीने पाणि आडवा पाणि जिरवा कायक्रमातगत मातीबंधारा सिमेटबंधारा बांधण्यात येतात पाउसाने हे बंधरे पुर्ण भरतात डोगरदरी हिर्वाइने नटतात भीमाशंकर अभयरण सहयाद्रिच्या पवतरांगेतील उच वनराइ पशुपक्षि खळखळणारे ओढे पहायला मिळतात. शेती शेतमळा याचे हिर्वेगार रूप पाहून प्रसनता वाटते याच आशाढ झावण भाद्रपधे महिन्यात सन्वार असल्याने खेडयात एक आगळेवेगळे वातावरन भरलेले दिसून येते. मात्र मूसळदार पाउसाने आधिच कचे असणारे रसते खडे यांमुळेहि वाहातुकीस खोळंबा होऊन असे रस्ते वाहातुकिला अयोग्य ठरतात-शिवाय शेतकऱ्यांचे शेतीमालाची नुक्सान होते ते वेगळेच.

P.T.O.

(ब) मुद्रितशोधन आणि शुद्धलेखन यांच्यातील परस्पर अनुबंधाची चर्चा करा.

किंवा

खालील उताऱ्याचे मुद्रितशोधन करा.

इटरनेट मुळे माहिती संवादाचे चलणवलन गतीने जलद झाले आहे अभिव्यक्ती साठी तसेच चळवळसाठी जाहिर संदेशस देण्यासाठी एकमोठे व्यास्पीठ मिळाले आहे. संदभ मिळण्यातील किवा सहज संवाद साधणातील भौतिक जगातील अडचण या जगताने दुर केल्या आहे म्हणून सोश नेटवकिगचे जाळे वाडत आहे एकूणच मोबाइल आणि इंटरनेटचा वापर मराठी भाषे वाढू लागला आहे. मराठी संगणकावरील आणि युनीकोड या पुसतकात युनीकोड फांटचे तंत्र आणि मठय माधव शिखळ कर यांना समजाऊनय दिल्याचे वाचण्यासाठी मिळते.

2. (अ) ग्रंथप्रकाशनासाठी मुखपृष्ठ व ग्रंथाची मांडणीचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

विविध साहित्य संस्थांच्या बतीने प्रसिद्ध होणाऱ्या मुखपत्रांचा परिचय करून द्या.

(ब) अखिल भारतीय मराठी साहित्य महामंडळ पुरस्कृत संमेलनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रंथप्रकाशनातील जाहिरातीचे महत्व विशद करा.

3. (अ) 'मुलाखत लेखन आणि संवाद' यातील साम्यभेद विशद करा.

किंवा

नवीन उद्योग सुरू करण्यास यशस्वी ठरलेल्या तरूण उद्योजकाची आकाशवाणी साठी मुलाखत घ्या.

(ब) मुलाखतीचे स्वरूप कसे असते, ते साधार लिहा.

किंवा

मुलाखतीचे तंत्र सांगून दूरदर्शन वरील मुलाखतीचे वेगळेपण विशद करा.

4. (अ) अर्जलेखन व पत्रलेखन यातील साम्यभेदाची चर्चा करा.

किंवा

दवाखान्यात संगणक कक्षाधिकारी हयापदासाठी प्रथमेश किंवा प्राची मोरे यांच्या नांवाने अर्जलेखनाचा नमुना लिहा.

- (ब) पत्रलेखनाच्या प्रकारात विविधता कशी असते ते साधार लिहा.

किंवा

आपल्या गृह सोसायटीत कचऱ्याची समस्या निर्माण झाली असून त्याविषयीचे तक्रार पत्र लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) शुद्धलेखन तज्ञ - डॉ. मो. रा. बाळंबे
(ब) ग्रंथप्रदर्शने
(क) विशेषांकाचे स्वरूप
(ड) प्रशासनिक पत्रव्यवहार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-2

अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1818 ते 1920)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. अब्बल इंग्रजी कालखंडाला भाषांतराचे युग असे का संबोधले जाते ते विशद करा.

किंवा

1818 ते 1875 या कालखंडातील वाङ्मयाच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

2. 1875 ते 1920 या कालखंडातील कवितेचे विशेष स्पष्ट करा.

किंवा

1850 ते 1920 या कालखंडातील नाट्यवाङ्मयाचा परिचय करून द्या.

3. 1818 ते 1920 या कालखंडातील चरित्र वाङ्मयाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

किंवा

ज्ञानप्रसाराच्या कार्यातील वाङ्मयीन नियतकालिकांचे योगदान स्पष्ट करा.

4. 1874 ते 1920 या कालखंडातील कादंबरी वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये सांगा.

P.T.O.

किंवा

1880 ते 1920 या काळातील कथा वाङ्मयाचा परिचय करून द्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) विष्णूदास भावे यांचे नाट्य कर्तृत्व
- (2) श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकर यांचे विनोदी लेखन
- (3) शेतकऱ्यांचा आसूड
- (4) न.चिं. केळकर यांचे समीक्षा लेखन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 3

भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करून, साहित्याच्या भाषेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

भाषाभ्यासाच्या विविध कक्षांचा परिचय करून द्या.

2. स्वनिम संकल्पना विशद करून, स्वनिम विश्लेषणाची तंत्र आणि तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

स्वनिमांचे प्रकार सांगून, मराठी भाषेतील स्वनिम व्यवस्था लिहा.

3. रूपिका-रूपिम-रूपिकांतर या संकल्पना स्पष्ट करून, परस्परसंबंधाची चर्चा करा.

किंवा

प्रथमोपस्थित संघटक म्हणजे काय ? ते सांगून, वाक्य पृथक्करणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

P.T.O.

4. अर्थ म्हणजे काय ? ते सांगून अर्थक्षेत्र व घटक विश्लेषण या संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

अर्थाच्या विविध व्याख्या सांगून अर्थाचे प्रकार लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) उच्चारण आणि लेखन
- (2) व्यावहारिक भाषा
- (3) खंडाधिष्ठित स्वनिम
- (4) आघात आणि सुरावली.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 4 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना :- खलील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(i) ग्रामीण साहित्य

किंवा

(ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1818)

किंवा

(iii) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मिमांसा

किंवा

(iv) वाङ्मयेतिहास लेखन विद्या

किंवा

(v) अलंकार, छंद आणि व्याकरण

(i) ग्रामीण साहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :- (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. ग्रामीण साहित्याच्या उदयाची कारणे सांगा.

किंवा

‘ग्रामीण’ साहित्य ही संकल्पना स्पष्ट करून ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा स्पष्ट करा.

P.T.O.

2. ग्रामीण साहित्याची सामाजिकता कोण-कोणत्या घटकातून दिसते ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

‘ग्रामीण साहित्य हे आर्थिक प्रश्नांना प्राधान्य देते.’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

3. ग्रामीण साहित्यातील ग्रामीण बोलींचे स्थान व महत्व सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

ना. धों. महानोर यांच्या ग्रामीण कवितेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

4. ग्रामीण साहित्याने मराठी साहित्याला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

रा.रं. बोराडे यांच्या कादंबऱ्यांचा परामर्श घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) ग्रामीण साहित्याची भाषा
- (2) ग्रामीण वगनाट्य
- (3) कथाकार भास्कर चंदनशिव
- (4) ग्रामीण कवयित्री.

(ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1818)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सांस्कृतिक पार्श्वभूमी ही संकल्पना स्पष्ट करून साहित्याशी त्याचा असलेला अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

‘मध्ययुगीन मराठी साहित्य हे भक्ती वाङ्मय आहे.’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

2. मध्ययुगीन मराठी साहित्याचे योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

यादवकालीन साहित्य निर्मिती-मागील सांस्कृतिक प्रेरणा विशद करा.

3. मुस्लीम सत्ता व वाङ्मय याचा मराठी साहित्यावर पडलेल्या प्रभावाचा आढावा घ्या.

किंवा

स्वराज्य चळवळ व मराठी साहित्य यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

4. धर्म व समाजसुधारणाविषयक चळवळी आणि मराठी साहित्य यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

संत वाङ्मयाचा मराठी कवितेवरील प्रभाव सोदाहरण स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) बखर वाङ्मयाची पार्श्वभूमि
- (2) विविध सांस्कृतिक कलाकार
- (3) महाराष्ट्रातील विविध संप्रदाय
- (4) शाहिरी काव्य.

(iii) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मिमांसा

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

मराठी वरील इंग्रजी साहित्याचा प्रभाव स्पष्ट करा.

2. 'राष्ट्रीय साहित्य' संकल्पना स्पष्ट करून भारतीय साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

'विश्वसाहित्य' संकल्पना स्पष्ट करून त्याची व्याप्ती व महत्व सांगा.

3. राष्ट्रीय व वैश्विक साहित्य यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय साहित्याची गरज व महत्व स्पष्ट करा.

4. काझी सलीम व मर्देकर यांच्या काव्यातील साम्य-भेद स्पष्ट करा.

किंवा

काझी सलीम व मर्देकर यांच्या काव्यातील नाविन्यता व प्रयोगशीलता स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) तुलनेचे फायदे
- (2) प्रभाव व प्रभव
- (3) विश्वसाहित्याची उपयुक्तता
- (4) काझी सलीम व मर्ढेकर यांची शैली.

(iv) वाङ्मयेतिहास लेखन विद्या

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. वाङ्मयेतिहास संकल्पना स्पष्ट करून तिचे इतिहास लेखनाशी असणारे साधर्म्य स्पष्ट करा.

किंवा

‘इतिहासलेखनविद्या’ या संकल्पनेचा परिचय करून द्या.

2. वाङ्मयेतिहास व वाङ्मय संशोधन यातील सीमारेषा स्पष्ट करा.

किंवा

समग्रलक्षी वाङ्मयेतिहास लेखनाचे महत्व स्पष्ट करा.

3. वाङ्मयेतिहास लेखनाची पुनर्लेखनाची गरज स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयेतिहासाची गरज व महत्व स्पष्ट करा.

4. वाङ्मयेतिहास लेखनातील अडचणी विशद करा.

किंवा

मराठीतील मध्ययुगीन वाङ्मयेतिहास लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) इतिहासाचे तत्वज्ञान
- (2) इतिहास लेखन व समकालिनता
- (3) वाङ्मयेतिहास एक संशोधन केंद्र
- (4) वाङ्मयेतिहास व समीक्षा.

(v) अलंकार, छंद आणि व्याकरण

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'काव्यामध्ये अलंकार अंगभूत असतात' या विधानाची साधार चर्चा करा.

किंवा

अलंकारातील अलंकार तत्वांचा परिचय करून द्या.

2. छंद म्हणजे काय ते सांगून छंदरचनेतील लयतत्वाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

प्रमुख छंद प्रकार कोणते ते सांगून ओवी व अभंग यांची माहिती द्या.

3. रसनिर्मितीचे साधन म्हणून काव्यगुणांचे स्थान सोदाहरण लिहा.

किंवा

प्रा.रा.श्री जोग यांच्या काव्यविभ्रमांची साधार चर्चा करा.

4. डॉ. ना.ग. जोशी यांच्या छंदशास्त्रीय कार्याची ओलख करून द्या.

किंवा

अतिशयोक्ती व स्वभावोक्ती अलंकाराची माहिती द्या.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) छंदशास्त्राच्या अभ्यासाचे प्रयोजन
- (2) मराठीतील भक्तिपर रचना-आरती
- (3) अलंकार-काव्याची भूषणे
- (4) भामहाचा अलंकारविषयक विचार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4902]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-1

(व्यावहारिक व उपयोजित मराठी, भाग-2)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) सर्व उपप्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. (अ) भाषांतर या संकल्पनेचा परिचय करून द्या.

किंवा

खाली दिलेल्या इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा :

The present convention which is one of the most august assemblies ever held, is in itself a vindication, a declaration to the world of the wonderful doctrine preached in the Gita : “whosoever comes to me through whatsoever form, I reach him, all men are strulling through paths which in the end lead to me.” Sectarianism biotry and its horrible descendant, fanaticism have long possessed this beautiful earth. They have filled the earth with violence, drenched it often and often with human blood destroyed civilization and sent whole nations to despair.

P.T.O.

(ब) भाषांतर व रूपांतर यातील वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

दिलेल्या हिंदी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा :

‘समय जितना कीमती और वापस न मिलने वाला तत्व है, उतना इसका महत्व हम लोग प्रायः नहीं समझते। परंतु जो लोग इसके महत्व को समझते हैं वो विश्वपटल के इतिहास पर सदैव विद्यमान रहते हैं। “ईश्वरचंद्र विद्यासागर समय के बड़े पाबंद थे। जब वे कॉलेज जाते तो रास्ते के दुकानदार अपनी घड़ियाँ उन्हें देखकर ठीक करते थे।” गॅलेलियो दवा बेचने का काम करते थे। उसी में से थोड़ा-थोड़ा समय निकालकर विज्ञान के अनेक आविष्कार कर दिये। “घर ग्रहस्थी के व्यस्त भरे समय में लैरियट वीचर एटो ने गुलाम प्रथा के विरुद्ध भाग उगलने वाली पुस्तक ‘टॉम काका की कुटिया’ लिख दी जिसकी प्रशंसा आज भी बेजोड़ रचना के रूप में की जाती है।” कहने का आशय है कि प्रत्येक विकासशील एवं उन्नतशील लोगों में एक बात समान है—समय का सदुपयोग।”

2. (अ) प्रभावी निवेदकाकडे कोणकोणते कौशल्ये असावीत ? ते लिहा.

किंवा

आकाशवाणीवरील संगीतविषयक कार्यक्रमाची निवेदन संहिता तयार करा.

(ब) दूरदर्शनवरील कार्यक्रमाचे निवेदनाचे स्वरूप कसे असते, ते उदाहरणासह स्पष्ट करा.

किंवा

तुमच्या महाविद्यालयाचा रौप्य महोत्सव लौकरच साजरा होत असून त्यासंबंधी माजी विद्यार्थ्यांना माहिती सांगणारे निवेदन दोनशे शब्दांत तयार करा.

3. (अ) जनसंपर्क कौशल्यातील भाषिक गुणविशेषांची चर्चा करा.

किंवा

वृत्तपत्रांच्या माध्यमांतून होणाऱ्या जनसंपर्काचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(ब) जनसंपर्काचा विविध साधनांची माहिती द्या.

किंवा

राष्ट्रीयकृत बँकेतील कोणत्याही एका योजनेवर जनसंपर्काधिकारी या नात्याने भाषणाचा नमुना तयार करा.

4. (अ) हिंदीचे मराठीत भाषांतर करताना कोकणकोणते पथ्ये पाळावी लागतात ते लिहा.

किंवा

शिक्षकदिनानिमित्त आयोजित करण्यात आलेला तुमच्या महाविद्यालयातील प्राचार्यांचे मार्गदर्शनाचे भाषण लिहा.

(ब) जनसंपर्क आणि व्यक्तिमत्त्व यांचा अनुबंध उलगडून दाखवा.

किंवा

वार्षिक क्रीडा पारितोषिक समारंभातील प्रमुख पाहुण्यांच्या भाषणाची संहिता तयार करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) भाषांतर आणि जागतिकीकरण

(ब) कार्यक्रमपत्रिका

(क) प्रसिद्धिपत्रकांतील निवेदन-शैली

(ड) विद्यापीठातील जनसंपर्क विभाग.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 2

[अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1920 ते 1960)]

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 1920 ते 1960 या कालखंडातील वाङ्मयीन प्रेरणा कोणत्या ते सांगा.

किंवा

“दलित, ग्रामीण साहित्य प्रवाहाची बीजे 1920 ते 1960 च्या कालखंडात दिसून येतात’
या विधानाची साधकबाधक चर्चा करा.

2. 1920 ते 1960 या कालखंडातील कवयित्रीच्या काव्यलेखनाचा आढावा घ्या.

किंवा

1920 ते 1960 या काळातील नाट्यलेखन सामाजिक समस्यांचे वेध घेणारे होते” सोदाहरण
चर्चा करा.

3. 1920 ते 1960 या कालखंडातील कांदबरी लेखनाचे विशेष सांगा.

किंवा

1920 ते 1960 या कालखंडातील निबंध वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

P.T.O.

4. 1920 ते 1960 या कालखंडातील आत्मचरित्र लेखनाचा मागोवा घ्या.

किंवा

1920 ते 1960 या कालखंडातील विनोदी साहित्याचा आढावा घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) गंगाधर गाडगीळंची कथा
- (2) कुसुमाग्रजांची कविता
- (3) वसंत कानेटकरांची नाटके
- (4) झेंडूची फुले (आचार्य अत्रे)

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-3

भाषाविज्ञान : सामाजिक

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सामाजिक भाषा विज्ञानातील पायाभूत संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

बोली म्हणजे काय ? ते सांगून बोली निर्माण होण्याची कारणे सविस्तर लिहा.

2. समाजातील भाषा उपयोजनात विविधता कशी दिसून येते ते लिहा.

किंवा

“जाती व व्यवसायानुसार भाषा बदलत जाते” या विधानाचा परामर्श घ्या.

3. भाषा आणि सांस्कृतिक व्यवस्था यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

भाषा आणि विविध सामाजिक संस्था यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

4. “भाषा संपर्काचा परिणाम म्हणून पिजिन आणि क्रिऑल या नव्या भाषांची निर्मिती झाली” या विधानाचा परामर्श घ्या.

P.T.O.

किंवा

समाजांतर्गत नवव्यवस्थांच्या उदयाने समाजाच्या भाषेत होणारे बदल लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) स्त्रियांची भाषा
- (2) परभाषा संपर्क
- (3) प्रमाणभाषा आणि बोली
- (4) संगणक क्षेत्रातील भाषा.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यास पत्रिका क्रमांक 4 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना :- खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) दलित साहित्य

किंवा

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (1818 ते 1960)

किंवा

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मीमांसा

किंवा

(4) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या (भाग-2)

किंवा

(5) व्याकरण

(1) दलित साहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :- (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'दलित साहित्याची प्रेरणा डॉ. आंबेडकर, बुद्ध, म. फुले, कार्ल मार्क्स व विज्ञानानिष्ठा आहे.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

दलित साहित्यातील विद्रोह, नकार व मानवतावादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

P.T.O.

2. 'दलित चळवळीतून दलित साहित्य उदयाला आहे.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

दलित साहित्यातून व्यक्त होणारी सामाजिकता स्पष्ट करा.

3. दलित आत्मकथांनाची वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

'दलित कथेतून उपेक्षितांच्या जीवनावर प्रकाश पडतो.' या विधानाचा परामर्श घ्या.

4. दलित कवितेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

दलित समस्याप्रधान नाटकांचा परिचय करून द्या.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) शरणकुमार लिंबाळे—अक्करमाशी

(ब) अण्णाभाऊ साठे—फकीरा

(क) कथाकार वामन होवाळ

(ड) कवयित्री प्रज्ञा लोखंडे (पवार).

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (1818 ते 1960)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी' ही संकल्पना स्पष्ट करून सांस्कृतिक पार्श्वभूमीचे प्रभाव क्षेत्रे स्पष्ट करा.

किंवा

आगरकरांचे कार्य व लेखन यांचा परिचय करून द्या.

2. "ख्रिस्ती धर्मप्रचार आणि नवीन शिक्षणपद्धती यांच्या प्रेरणेतून इंग्रजीतील मराठी साहित्याला दिशा मिळाली." या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

गांधीवाद व मार्क्सवाद यांचा मराठी साहित्यावर पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा.

3. 'ज्ञानोदय', 'विविधज्ञानविस्तार', 'मराठी ज्ञान प्रसारक' यांनी सांस्कृतिक व वाङ्मय क्षेत्रात दिलेल्या योगदानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

"मराठी साहित्याला नवसाहित्याचे फार मोठे योगदान लाभले आहे." साधार विवेचन करा.

4. एकोणिसाव्या शतकातील सुधारणावादाचे दर्शन तत्कालीन ललित व ललितेतर वाङ्मयातून कसे घडते ते सांगा.

किंवा

आधुनिक मराठी वाङ्मय निर्मिती मागे कोणकोणत्या प्रेरणा आहेत ते लिहा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) म. फुले साहित्य व कार्ये

(ब) गांधीवाद व मराठी साहित्य

(क) निबंधमाला

(ड) शारदा नाटक.

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मीमांसा

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषांतर ही संकल्पना स्पष्ट करून भाषांतर करताना भाषांतरकाराची भूमिका व वाचन या प्रभाव कसा पडतो ते सांगा.

किंवा

लक्ष्यनिष्ठ व मूलनिष्ठ भाषांतरातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

2. कवितेच्या भाषांतरातील अडचणी सांगा.

किंवा

सामाजिक, धार्मिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी मुळे भाषांतर करताना येणाऱ्या अडचणी सांगा.

3. अभिजात साहित्याच्या भाषांतराच्या समस्या सांगा.

किंवा

हवेली वेव्हरली कादंबरीतील सामाजिकता स्पष्ट करा.

4. तुंबाडचे खोत मधील प्रमुख व्यक्तिरेखांचा परिचय करून द्या.

किंवा

तुंबाडचे खोत मधून अभिव्यक्त होणारी प्रादेशिकता स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) हवेली वेव्हरलेची लेखन शैली
- (ब) भाषांतराविषयी भारतीय मते
- (क) भाषांतरातील अडचणी
- (ड) हवेली वेव्हरलेमधील स्त्री व्यक्तिरेखा.

(4) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या (भाग-2)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. बहुभाषिक राष्ट्रातील वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय वाङ्मयेतिहास लेखनाचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

2. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनाचा परामर्श द्या.

किंवा

मराठी वाङ्मयेतिहासातील हिंदी भाषेतील लेखन प्रयत्नांचे स्वरूप लिहा.

3. वाङ्मयेतिहास लेखनातील वि. ल. भावे यांचे कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

म. ना. अदवंत व डॉ. गं. ना. जोमळेकर यांचे मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनविषयक कामगिरी स्पष्ट करा.

4. (इंग्रज राजवटीतील) 1947 पर्यंत मराठी वाङ्मयेतिहास विचारांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

कुसुमावती देशपांडे यांचे वाङ्मयेतिहास लेखनातील योगदान लिहा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन

(ब) मा. गो. रानडे—वाङ्मयेतिहासकार

(क) इंग्रजीतील वाङ्मयेतिहास लेखन

(ड) गो. म. कुलकर्णी—वाङ्मयेतिहासकार.

(5) व्याकरण

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मराठी व्याकरणावरील संस्कृत व्याकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

किंवा

तुम्हांस माहित असलेल्या मराठी व्याकरण मीमांसकांच्या व्याकरणविषयक व्याख्यांचा परामर्श घ्या.

2. व्याकरणातील प्रयोग व्यवस्थेचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

मराठी व्याकरणातील 'सर्वनाम' आणि 'विशेषनामांची' सोदाहरण चर्चा करा.

3. मराठीतील वचन व्यवस्थेचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

आदेशात्मक व्याकरण प्रकारांची साधार चर्चा करा.

4. मराठीतील वर्णव्यवस्थेचे स्वरूप कसे आहे ते लिहा.

किंवा

मो. के. दामले यांचे मराठी व्याकरणविषयक कार्य स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) व्याकरणाची आवश्यकता

(ब) वर्णनात्मक व्याकरण प्रकार

(क) कर्मणी प्रयोग

(ड) अरविंद मंगरुळकर कृत 'मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार'.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 5

(प्रसार माध्यमे आणि साहित्य व्यवहार)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. वृत्त संकलनाचे स्वरूप स्पष्ट करून आरोग्य व वैद्यकीयविषयक वृत्त संकलनाचा आराखडा तयार करा.

किंवा

प्रासंगिक कार्यक्रमाचा वृत्त संकलनाची व्याप्ती तुमच्या गांवातील विज्ञान प्रदर्शनाच्या आधारे लिहा.

2. कलेची व्याख्या सांगून कलानिहाय सर्जनात्मक आस्वादाचे स्वरूप थोडक्यात विशद करा.

किंवा

मुद्रित व श्राव्य माध्यमात व्यसनमुक्तीची जाहिरात तयार करा.

3. 'चित्रपट' ह्या दृकश्राव्य माध्यमातील समीक्षेचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

मराठीमध्ये स्त्रीमुक्ती चळवळीत कार्यरत असणाऱ्या विचारवंत लेखिकेचा परिचय करून द्या.

P.T.O.

4. प्रसार माध्यमांसाठी आवश्यक असणाऱ्या भाषिक कौशल्यांचे विवेचन करा.

किंवा

संगीत महोत्सव विषयक कार्यक्रमाचे वृत्त दूरदर्शनासाठी लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) कवि संमेलनाचे वृत्तलेखन
- (2) फीचर रायटिंग
- (3) नाट्यप्रयोगाची वृत्तपत्रीय जाहिरात
- (4) क्रीडा स्पर्धेचे वृत्त संपादन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 6

साहित्य समीक्षा आणि संशोधन

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. समीक्षेची संकल्पना स्पष्ट करून समीक्षेतील साहित्याच्या मूल्यमापनाचे स्थान साधार स्पष्ट करा.

किंवा

समीक्षेची प्रयोजने सोदाहरण विशद करा.

2. 'आदर्श समीक्षकाजवळ रसिकतेबरोबरच चिकित्सकताही पाहिजे' हे साधार स्पष्ट करा.

किंवा

'वाङ्मयीन मूल्ये आणि जीवनमूल्ये यांचा विवेक' स्पष्ट करा.

3. साहित्याच्या समीक्षेतील मानसशास्त्रीय समीक्षेचे स्थान विशद करा.

किंवा

रूपवादी समीक्षापद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

P.T.O.

4. 1920 नंतरच्या समीक्षेतील कलावादी भूमिका सोदाहरण विशद करा.

किंवा

1945 ते 1975 याकालातील जीवनवादी भूमिका स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

(अ) समीक्षकाची तुलनाक्षमता

(ब) गंगाधर गाडगीळ

(क) आस्वादक समीक्षा

(ड) स्त्रीवादी समीक्षा.

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4902]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2016

MRATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-7

(विशेष लेखकाचा अभ्यास) (प्राचीन/अर्वाचीन)

(प्राचीन-संत तुकाराम)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. संत तुकारामांच्या आत्मपर अभंगांद्वारे त्यांचे जीवनदर्शन कसे घडते, ते लिहा.

किंवा

एक संत म्हणून संत तुकारामांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे पैलू त्यांच्या अभंगरचनेच्या आधारे लिहा.

2. 'रात्रंदिन आम्हा, युद्धाचा प्रसंग' या उक्तीनुसार संत तुकारामांच्या साधकावस्थेतील संघर्ष विशद करा.

किंवा

संत तुकारामांच्या सिद्धावस्थेतील जीवनचिंतन त्यांच्या अभंगांच्या आधारे स्पष्ट करा.

3. 'सकळासी येथे आहे अधिकार।' कसा उपदेश संत तुकारामांनी का केला, विशद करा.

किंवा

संत तुकारामांच्या अभंगातील उपदेशपरतेची युक्तायुक्तता साधार विशद करा.

P.T.O.

4. 'उजलावया आलो वाटा।' यातून संत तुकारामांनी कोणता सामाजीक विचार सांगितला, ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

'तुका झालासे कळस' या उक्तीचे मर्म उलगडून दाखवा.

5. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

- (1) संत तुकारामांच्या अभंगातील प्रपंच आणि परमार्थाची सांगड
- (2) संत तुकारामांचे आत्मोन्नतीचे तत्वज्ञान
- (3) संत तुकारामांच्या अभंगांचे विशेष
- (4) 'वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे वनचरे।' या अभंगाचे विचार सौंदर्य.

(अर्वाचीन-प्रा.द.ता. भोसले)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. द.ता. भोसले यांचे वाङ्मयीन व्यक्तिमत्व विशद करा.

किंवा

मराठी ग्रामीण लेखकांच्या परंपरेत द.ता. भोसले यांचे स्थान स्पष्ट करा.

2. द.ता. भोसले यांच्या लेखनात विनोदी कथालेखनाचे कोणकोणते गुणविशेष आढळतात ?
ते लिहा.

किंवा

‘अगं अगं म्हशी’ या द.ता. भोसले यांच्या प्रसिद्ध कथा-संग्रहाची वैशिष्ट्ये लिहा.

3. द.ता. भोसले यांच्या कादंबऱ्यांचे विशेष साधार लिहा.

किंवा

‘मी आणि आमचा बाप’ या कादंबरीचे परीक्षण करा.

4. द.ता. भोसले यांनी ‘परिघारवरची माणसं’ यात रेखाटलेल्या प्रमुख व्यक्तिरेखा त्यांच्या
वैशिष्ट्यांसह लिहा.

किंवा

‘मराठी ललित गद्यात’ पार आणि शिवार ‘आपल्या वेगळेपणाने उठून दिसते’. कसे ते
लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) द.ता. भोसले यांच्या भाषेचे विशेष
- (2) 'मनस्विनी' या कथासंग्रहातील वैविध्य
- (3) 'जन्म' कथासंग्रहातील वातावरण निर्मिती
- (4) द.ता. भोसले यांच्या साहित्यातील ग्रामीणत्वाचे विशेष.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

खालील अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

किंवा

(2) सौंदर्यशास्त्र

किंवा

(3) लेखनविधा व निबंध-लेखन

किंवा

(4) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

किंवा

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :—(i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'लोक' आणि 'साहित्य' या संकल्पना स्पष्ट करून लोकसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

लोकसाहित्याचे सामाजिक व सांस्कृतिक जीवनाशी असलेले अनुबंध उलगडून दाखवा.

P.T.O.

2. लोक साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून लोकसाहित्याचे प्रयोजन स्पष्ट करा.

किंवा

धर्मशास्त्र, दैवतकथाशास्त्र यांच्याशी लोकसाहित्याचा असलेला अनुबंध स्पष्ट करा.

3. लोक साहित्याची संकल्पना सांगून त्याच्या अभ्यास पद्धती व अडचणी सांगा.

किंवा

लोकसाहित्याचा अभ्यासाची अंगे सांगून त्याची सविस्तर चर्चा करा.

4. लोकसाहित्य आणि अर्वाचीन साहित्य यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

प्रादेशिक, सामाजिक, सांस्कृतिक विशेष लोकसाहित्यातून कसे दिसतात ते उदाहरणे देऊन लिहा.

5. टीपा लिहा (फक्त दोन) :

- (1) वाक् प्रचार, म्हणी, कोडी व उखाणे
- (2) लोक साहित्य आणि मानव वंशशास्त्र
- (3) लोक साहित्य आणि संत साहित्य
- (4) लोक साहित्यातील राष्ट्रीय अनुबंध.

(2) सौंदर्यशास्त्र

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. नव्या शोधांच्या संदर्भात सौंदर्यशास्त्राचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

सौंदर्यशास्त्राचे मूळ तत्त्वज्ञानात आहे, कसे ते लिहा.

2. सौंदर्यविधान आणि नीतिविधान यांच्यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

किंवा

सौंदर्यशास्त्रातील द्विध्रुवात्मकता साधार स्पष्ट करा.

3. सौंदर्यविषयक सुखवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

क्रोचेच्या आविष्कारवादी सौंदर्यसिद्धांताचा परिचय करून द्या.

4. सौंदर्यानुभव व्यावहारिक अनुभवापेक्षा वेगळा कसा व कोणत्या बाबतीत आहे, ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

सौंदर्यानुभवाच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय करून द्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) बा. सी. मढेकरांचा लय सिद्धांत

(ब) सौंदर्यशास्त्र आणि मनोविज्ञान

(क) सौंदर्यविधान आणि तार्किकता

(ड) सौंदर्यानुभवाची भावना.

(3) लेखनविधा व निबंध-लेखन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'मानवी जीवन हे भाषिक व्यवहारावरच सर्वस्वी अवलंबून असते स्पष्ट करा.

किंवा

सामाजिक व्यवहारातल्या संवादाचे कार्य उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.

2. संवादप्रक्रियेतील प्रमुख घटक कोणते ? ते सांगून संवाद प्रक्रियेतील अडथळे का व कशामुळे येतात, ते लिहा.

किंवा

संवादप्रक्रियेचे स्वरूप आकृतीसह स्पष्ट करा.

3. अर्थनिश्चितीमागील निकषांचे सोदाहरण विवेचन करा.

किंवा

अर्थाचे संवादप्रक्रियेतील महत्त्व स्पष्ट करा.

4. समकालीन जीवनातील तंत्रसाधनांचा, संवाद सुविधांचा संवादक्रियेवर झालेला परिणाम सोदाहरण लिहा.

किंवा

व्यवहाराची भाषा व साहित्याची भाषा यातील अनुबंधाची चिकित्सा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) प्रगत भाषाकौशल्ये व संवादाची तंत्रसाधने

(ब) वाङ्मयीन संवादक्रियेचे स्वरूप

(क) भाषा : चिन्ह व्यवस्था

(ड) आर्थिक क्षेत्रातील मराठी भाषेचे स्वरूप.

(4) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा

सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. ललित साहित्यापेक्षा वैचारिक साहित्याचे स्वरूप वेगळे असते का ? कसे ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

वैचारिक साहित्याचे महत्व सामाजिक, राजकीय व राष्ट्रीय जीवनात कसे आहे, ते साधारण लिहा.

2. 19व्या शतकातील निबंध वाङ्मयातील वैचारिक अधिष्ठान स्पष्ट करा.

किंवा

एक समाजप्रबोधनकार म्हणून महात्मा फुले यांच्या विचारांचा परामर्श घ्या.

3. वि. दा. सावरकर आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या वैचारिक साहित्याचे ठळक विशेष स्पष्ट करा.

किंवा

लोकहितवादी यांच्या सामाजिक विचारांची चर्चा त्यांच्या शतपत्राच्या आधारे करा.

4. श्री. म. माटे व पु. ग. सहस्त्रबुद्धे यांच्या विचारशैलीची तुलना करा.

किंवा

आचार्य जावडेकर व अन्य गांधीवादी विचारवंतांचा परामर्श घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) निबंधकार बाळशास्त्री जांभेकर
- (ब) ताराबाई शिंदे : स्त्री-पुरुष तुलना
- (क) गीतारहस्य
- (ड) शि. म. परांजपे यांची वक्रोक्ती.

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रियेतील व्हॅलेसच्या सिद्धांताचा परिचय करून द्या.

किंवा

साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रिये संदर्भात पाश्चात्य मीमांसकांची मते कोणती होती, ते सविस्तर विशद करा.

2. कोणत्याही दोन साहित्यप्रकारांमधील सर्जनशीलतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

सर्जनशीलतेमुळे साहित्यप्रकाराला वेगळेपण प्राप्त होते, कसे ते सोदाहरण लिहा.

3. साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेतील समस्या विशद करा.

किंवा

नाटकाची संहिता व प्रयोग या वाटचालीत सर्जनशीलता कशी कार्यरत होते, ते सोदाहरण लिहा.

4. 'लेखकाचा व्यासंग' याविषयी सविस्तर विवेचन करा.

किंवा

'आत्मचरित्र हे सामाजिक दस्तऐवजाचे ललित रूप असते'—स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) ललित साहित्याची भाषा

(ब) रसविघ्ने

(क) वैचारिक निबंधाची सर्जनशीलता

(ड) कथनपर साहित्यप्रकाराचे स्वरूप.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यास पत्रिका 05

(प्रसारमाध्यमे आणि साहित्य व्यवहार)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(ii) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

1. 'लोककलाकारांचा मेळावा' या कार्यक्रमाच्या संदर्भात वृत्तसंकलनाचे स्वरूप सोदाहरण विशद करा.

किंवा

'जलप्रदुषण' विषयावर मुद्रण माध्यमासाठी लेख लिहा.

2. श्राव्य माध्यमासाठी जाहिरातीमधील मराठी भाषेचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

दूरदर्शनसाठी जनहितार्थ प्रसारीत करायच्या 'स्वाईन फ्ल्यू' या रोगप्रतिबंधक उपायाची जाहिरात तयार करा.

3. दृक् आणि श्राव्य पटकथा लेखनात कोणता फरक असतो ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

एखाद्या कथेचे नाटकात रूपांतर करताना कोणते बदल करावे लागतात ते सोदाहरण लिहा.

P.T.O.

4. भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद या संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

मराठीतील एकांकिका केवळ श्राव्य माध्यमासाठी लिहिताना लक्षात घ्यावयाचे विशेष साधार लिहा.

5. टीपा लिहा (फक्त दोन) :

- (1) कादंबरीची पटकथा
- (2) कथेचे नाटकात रूपांतर
- (3) दृक्-श्राव्य माध्यमांतील जाहिरातीची भाषा
- (4) अनुवादाची संकल्पना.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 6

(साहित्य : समीक्षा व संशोधन)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याच्या संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करून, प्रेरणांचा परामर्श घ्या.

किंवा

साहित्याच्या संशोधनात पुस्तके, नियतकालिके आणि वृत्तपत्रे या साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

2. वाङ्मयीन संशोधनात 'संहिता संपादन व विश्लेषण' अभ्यासक्षेत्रातील कार्याचा परामर्श घ्या.

किंवा

लोकसाहित्य विषयक संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. संशोधनात 'साहित्य आणि संस्कृती' हे एक संयुक्त अभ्यास क्षेत्र कसे ठरते ते साधार लिहा.

किंवा

साहित्याच्या अभ्यासात मानसशास्त्राची जाणकारी कशी उपयुक्त ठरते ते सोदाहरण लिहा.

4. लोकसाहित्याच्या संशोधकांचे योगदान सोदाहरण विशद करा.

P.T.O.

किंवा

भाषाविषयक संशोधनाचा सोदाहरण परामर्श घ्या.

5. टीपा लिहा (फक्त दोन) :

- (1) शिलालेख : एक संशोधन साधन
- (2) संशोधकाच्या अंगी आवश्यक असणारे गुण
- (3) साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र
- (4) महानुभाव वाङ्मयाचे संशोधक.

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4902]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 7

विशेष लेखकाचा अभ्यास-प्राचीन/अर्वाचीन

प्राचीन-संत तुकाराम

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. संत तुकारामांच्या अभंगाचे भाषा व रचनाशैलीच्या अंगाने सोदाहरण चर्चा करा.

किंवा

संत तुकारामांच्या अभंगातील उपमा, रूपक आणि दृष्टान्त यांचा परिचय करून द्या.

2. संत तुकारामांच्या अभंगातील भाषाशैलीचे विशेष सांगा.

किंवा

संत तुकारामांच्या अभंगातील प्रतिमांचा परिचय करून द्या.

3. 'संत तुकारामांच्या कवितेतील लोकजीवनाचे प्रतिबिंब' यादृष्टीने त्यांच्या कवितेचे वेगळेपण सांगा.

किंवा

'लोका सांगे ब्रह्मज्ञान । आपण कोरडे पाषाण ।' यामागील संत तुकारामांच्या स्पष्टोक्ती स्पष्ट करा.

P.T.O.

4. संत तुकारामांच्या अभंगातील विद्रोह आणि बंडखोरीचे विचारसूत्र उलगडून दाखवा.

किंवा

“आम्ही विठ्ठलाचे वीर । फोडू काळिकाळाचे शरीर ॥” या अभंगचरणातील तुकारामांची निर्भयता स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (क) संत तुकारामांच्या अभंगातील निरनिराळे बंध
- (ख) संत तुकारामांच्या अभंगातील शब्दभांडार
- (ग) तुकारामांच्या अभंगातील लोकमाध्यमे
- (घ) संत तुकारामांच्या अंधश्रद्धा निर्मूलन.

अर्वाचीन

डॉ. द. ता. भोसले

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'ग्रामीणबोलीचा शब्दकोश'चे सामर्थ्य सांगा.

किंवा

डॉ. द.ता. भोसले यांनी ग्रामीण बोलीभाषेचे वेगळेपण कसे सांगितले आहे, चर्चा करा.

2. संत गाडगेबाबांच्या चरित्राचा आढावा घ्या.

किंवा

समाजप्रबोधनाची पुरोगामी विचारधारा 'लोकोत्तर संत गाडगेबाबा जीवन व कार्या'तून कशी व्यक्त होते, याविषयाचा ऊहापोह करा.

3. लोकसाहित्याचे विशेष 'संस्कृतीच्या पाऊलखुणा' तून कसे दिसतात, ते लिहा.

किंवा

डॉ. द.ता. भोसले यांनी 'लोकसंस्कृती' चा परिचय करून देताना कोणती मूल्ये स्वीकारली चर्चा करा.

4. 'ग्रामीण भाष्यकार' म्हणून डॉ. द.ता. भोसले यांचे योगदान सांगा.

किंवा

'ग्रामीण साहित्य—एक चिंतन' ची भूमिका स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(क) द.ता. भोसले यांचे ग्रामीण समाजचिंतन

(ख) लोक संस्कृतीतील 'भारूड'

(ग) संत गाडगेबाबांचे जीवनकार्य

(घ) डॉ. द.ता. भोसले यांचे वाङ्मयीन कर्तृत्व.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8+2

Seat No.	
-------------	--

[4902]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2016

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 8 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक अभ्यासपत्रिका सोडवावी :

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

किंवा

(2) सौंदर्यशास्त्र

किंवा

(3) लेखनविद्या व निबंध लेखन

किंवा

(4) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

किंवा

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मराठी लोकगीतांमागील प्रेरणा सांगून लोकगीतांचे विविध प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

लोकगीते व संतकवींची कविता यांचा अनुबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

2. अद्भूत कथा, परीकथा, दंतकथा यांच्या प्रेरणा स्वरूप व उत्पत्ती संबंधीच्या विचारांचा परामर्श घ्या.

P.T.O.

किंवा

लोकसंस्कृती तिच्या उपासकांनी कशी जतन केली आहे ते सांगा.

3. लोकनाट्याची परंपरा व स्वरूप यांची चर्चा करा.

किंवा

चित्रकथी, वाद्ये, गोंधळी, वासुदेव यांच्या कलाप्रकारांची माहिती करून द्या.

4. लोकसाहित्याच्या अभ्यासात 'महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्य समिती' पुणे या संस्थेच्या असलेल्या कार्याचा परिचय करून द्या.

किंवा

सरोजिनी बाबर, दुर्गा भागवत, रा. चिं. देरे यांचे लोकसाहित्यविषयक योगदान स्पष्ट करा.

5. टीपा लिहा (फक्त दोन) :

- (1) दैवत कथा
- (2) कीर्तन
- (3) गंगाधर मोरजे यांचे लोकसाहित्यविषयक कार्य
- (4) स्त्रीगीते.

किंवा

(2) सौंदर्यशास्त्र

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सौंदर्यभावनेचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

मानवी जीवनातील सौंदर्यभावनेचे महत्त्व विशद करा.

2. इतर कला व साहित्यकला यातील साम्य-भेद स्पष्ट करा.

किंवा

रूप म्हणजे काय ते सांगून अॅरिस्टॉटलची रूपविषयक संकल्पना स्पष्ट करा.

3. साहित्यकृतीच्या आस्वादातील भावनात्मक समाधानता म्हणजे काय ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

विविध साहित्य समीक्षकांचे 'विरेचन सिद्धान्तविषयक' विविध दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

4. सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्यविचार यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

“सौंदर्यशास्त्राच्या अभ्यासामुळे आपला समीक्षाविषयक विचार अधिक सुव्यवस्थित होण्यास मदत होते.” हे विधान स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) कलाकृतीचे अर्थपूर्ण रूप
- (ब) सौंदर्यशास्त्रीय अभ्यासाची आवश्यकता
- (क) कांटचे सौंदर्यशास्त्र
- (ड) कलेच्या परिणामकारकतेचे निकष.

किंवा

(3) लेखनाविद्या व निबंध लेखन

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. जीवन व्यवहारातील क्षेत्रानुसार भाषेचे स्वरूप कसे बदलत जाते ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

भाषा आणि जीवन यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

2. 'मराठी ही अभिजात भाषा होण्याच्या योग्यतेची आहे.' या संदर्भातील विविध मतमतांतरांचा परामर्श घ्या.

किंवा

जाहिरातीतील मराठीत भाषेचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

3. 'वृत्तपत्र' या माध्यमातील लेखनाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

आकाशवाणी व दूरदर्शन या माध्यमातील भाषेचे साम्य-भेद स्पष्ट करा.

4. निबंध म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या अभिव्यक्ती विशेषांचा परिचय करून द्या.

किंवा

'जनसंपर्कासाठी वेगळी भाषिक कौशल्ये आवश्यक असतात.' साधार स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) साहित्याच्या भाषेचे वेगळेपण

(ब) प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन करताना पाळावयाची पथ्ये

(क) संपादनाची कौशल्ये

(ड) कार्यालयीन मराठी.

किंवा

(4) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याचा सामाजिक अभ्यास म्हणजे काय ? ते सांगून साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे हेतू स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

2. लेखकाची जीवनदृष्टी आणि सामाजिक पर्यावरण यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

‘साहित्यकृतीतील प्रयोगशीलता ही समाजसापेक्ष असते.’ — कशी ते साधार स्पष्ट करा.

3. ‘कलामूल्यांचा समाजनिरपेक्ष केलेला विचार अपूरा ठरतो.’ सोदाहरण विशद करा.

किंवा

वाङ्मयीन अभिरुचीच्या जडणघडणीतील सामाजिक घटकांचे महत्त्व विशद करा.

4. वाचक आणि साहित्य यांचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

ऐतिहासिक, सामाजिक, आर्थिक परिस्थिती आणि साहित्य यांचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :
- (अ) लेखकाच्या अनुभवाचे स्वरूप
  - (ब) तेनचा सिद्धांत
  - (क) सामाजिक प्रेरणा व वाङ्मयीन प्रेरणा
  - (ड) साहित्य आणि राजकीय परिस्थिती.

किंवा

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'साहित्यनिर्मिती रसिकांच्या अर्थपूर्ण प्रतिसादाशिवाय पूर्ण होऊ शकत नाही' — हे विधान स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेच्या संदर्भात भारतीय मीमांसकांनी केलेल्या विचारांचा परिचय करून द्या.

2. साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेमध्ये 'समाज' या घटकाचे असणारे महत्त्व विशद करा.

किंवा

'भाषा' या माध्यमाचे साहित्यनिर्मिती संदर्भातील महत्त्व स्पष्ट करा.

3. रसनिर्मिती प्रक्रिया व साहित्यनिर्मिती प्रक्रिया यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यनिर्मितीमध्ये प्रसारमाध्यमांची भूमिका काय असते ? स्पष्ट करा.

4. साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेवरील कालतत्त्वाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

किंवा

कोलरिजचा साहित्यनिर्मिती प्रक्रियाविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेतील समस्या
- (ब) साहित्यनिर्मिती संदर्भातील लेखकनिष्ठ प्रयोजन
- (क) सामाजिक परिस्थिती आणि प्रयोगशीलता
- (ड) साहित्यनिर्मिती अभ्यासाचे महत्त्व.